

PleinOPENair
Zomer 2004

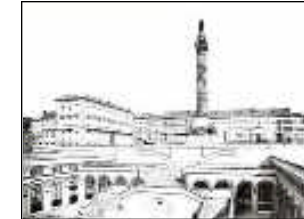
OPROEP
VOOR
PROJECTEN

HET RIJKSADMINISTRATIEF CENTRUM : HISTORIEK VAN HET BRUSSELS URBANISME... /

Het Rijksadministratief Centrum: een immense site aan de Pachecolaan, de Onbekende Soldaat, de Kruidtuinlaan en de Koningsstraat. Immens, inderdaad: 6 hectaren beton en een toren van 140 meter. Door velen beschouwd als een "breuk" tussen hoog- en laagstad, en een exemplarisch voorbeeld van hoe architecturale theorieën toegepast worden op publieke infrastructuur.

De werf, die vier jaar zou duren, nam aanvang tijdens de voorbereidingen van de Wereldtentoonstelling van 1958. Het geheel werd uiteindelijk afgewerkt in... 1983! De overdekte markt van Cluysenaer moest eraan geloven en maakte plaats voor een panoramische esplanade, net zoals de wijk van de toenmalige Schaarbeekstraat en de Pachecolaan die op onherroepelijke wijze verminkt werd. Het oorspronkelijke project voorzag plaats voor 14.000 ambtenaren. Zoveel werden het er uiteindelijk niet, maar ondertussen moesten een 700-tal families wijken voor kantoren met 5.500 werkne-

CONTEXTE / ENJEUX /

mers, waaraan later 3.000 ambtenaren van de Financiëntoren, afgewerkt in 1983, werden toegevoegd.

Het Rijksadministratief Centrum (of kortweg RAC) moest de belichaming zijn van de efficiëntie van overheidsdiensten. Maar de voortschrijdende federalisering van België maakte dat er een einde kwam aan de idee van centralisering. Vandaag de dag staan de gebouwen gedeeltelijk leeg, zonder bestemming.

In 2003 verkocht de Belgische Staat het RAC aan een privé-groep die een jaar ervoor

reeds de Financiëntoren verwierf. Zonder enig stedenbouwkundig kader dat de toekomstige ontwikkelingen van deze omvangrijke site uittekent.

De ambtenaren van de Vlaamse Gemeenschap verlieten als eersten de gebouwen. Die van de Franse Gemeenschap zullen volgen in oktober 2004, en die van de federale overheid in januari 2005. Dit betekent dat in 2005 het volledige RAC leeg staat. Vandaag verblijven er nog 4.700 werknemers.

In 2005 zou ook de renovatie van de Financiëntoren moeten starten. De rest van de site is onderworpen aan stedenbouwkundige procedures die waarschijnlijk enkele jaren in beslag zullen nemen.

Gedurende deze periode zullen dus enkele duizenden vierkante meters leegstaan gedurende minstens 3 à 5 jaar. Is dit één van de grootste stadskankers die Brussel ooit zal gekend hebben?

Bovendien roept deze situatie heel wat, tot nu toe onbeantwoorde vragen op: gaat het om een "renovatie" of om een nieuwe "afbraak-heropbouw"-operatie? Zal er rekening gehouden worden met de huidige kwaliteiten van de site? Met zijn patrimoniale en publieke aspecten? Niets ligt vast en er is nauwelijks publiek debat dat deze reflectie voedt. De dreiging van volledige ontmanteling, en dus een jarenlange belastende werf, is reëel.

Er zijn nochtans verscheidene initiatieven opgedoken uit de sociale en culturele wereld om de aandacht op deze buitengewone site te trekken en hierover na te denken. In november 2003 werd een debat over de toekomst van het RAC georganiseerd. Het was de gelegenheid voor een stand van zaken van de huidige situatie en komaf te maken met enkele van de heersende visies over de site.

In maart 2004 werden vervolgens een reeks ateliers (onder de naam MapRAC) georganiseerd waarbij verschillende verenigingen uit de culturele en sociale sector samen aan tafel zaten (verenigingen die werken rond sociale problematiek, cultuur, architectuur, urbanisme, mobiliteit, ...) om verschillende scenario's voor te bereiden die de site herinterpreteren, in een poging om naar nieuwe functies en de verschillende mogelijkheden van de site te zoeken.

Het is in deze optiek dat "PleinOPENair" 2004 de maatschappelijke vragen die bij zo'n herinrichting rijzen wil aankaarten. Onder andere: het publieke overleg, de herbestemming, het architecturaal debat, etc... Maar er zijn ook andere vragen. Bijvoorbeeld het al dan niet behoud van het patrimonium, en meer bepaald het modernistische patrimonium waar het RAC uitgesproken deel van uitmaakt. Moet dit bewaard blijven of, zoals de huidige tendens is, afgebroken om het te vervangen door "iets anders"...

Huisvesting, publieke voorzieningen en kantoren kennen verschillende levenscycli. Door al deze functies te vermengen verkleint de kans dat de site elke twintig jaar voor lange tijd wordt verlaten. Zal met dergelijke zaken rekening gehouden worden bij de herinrichting?

Vanuit het standpunt van mobiliteit zijn er ook verschillende vragen. Wordt er rekening gehouden met de cruciale verbinding tussen de hoog- en laagstad? Het RAC is centraal gesitueerd, dichtbij twee metrostations, een treinstation en er is een parking. Nader bekeken is de toegankelijkheid alles behalve optimaal: lange ondergrondse gangen om de trein of metro te bereiken, de site doorkruisen te voet of per fiets is een hachelijke onderneming en er zijn maar weinig fysieke verbindingen tussen de site en haar omgeving. Er is ook de stadsautostrade van de kleine ring en de Pachecolaan, evenals de parking. Is dit alles wel wenselijk op lange termijn?

DE WIJKEN RONDOM HET RIJKSADMINISTRATIEF CENTRUM ZIJN ERG VERSCHILLEND.
HIER VOLGT EEN KORTE BESCHRIJVING...

VAN DE LAAGSTAD ("BAS-FONDS") TOT DE KONINGSTRAAT...

De idee om de administraties van de Belgische Staat te hergroeperen, beantwoordde het probleem van verregaande decentralisatie van deze diensten in onaanpaste lokalen. De hergroepering in één centrale site moest, volgens haar bedenkers, bijdragen aan een hogere productiviteit van deze diensten en onnodige uitgaven verminderen. (...) Een Rijksadministratief Centrum moest er komen aan de Koningstraat. Deze locatie werd verkozen boven een mogelijkheid in Schaarbeek of Etterbeek omwille van de bereikbaarheid voor pendelende ambtenaren. (...) De eerste herinrichting van het lager gelegen stadsdeel aan de Koningstraat (de zgn. "Bas-Fonds", laagstad) dateert reeds uit midden 19de eeuw, toen deze straat verlengd werd. Deze herinrichting hield rekening met het panorama op de laagstad vanuit twee publieke pleinen: daar waar de Congresskolom werd geïnstalleerd ter herdenking van de onafhankelijkheid van België, en daar waar een overdekte markt in neo-Byzantijnse stijl zich bevond, verbonden door een monumentale trap. Een architecturaal geheel dat bij de aanvang van de bouw van het Rijksadministratief Centrum werd bedolven onder de esplanade van het RAC.

— Gebaseerd op "Bruxelles, chronique d'une capitale en chantier" Thierry Demey.

• DE LAAGSTAD ("BAS-FONDS")

De zone gesitueerd vanaf het lagere gelegen deel van het RAC, vanaf de centrale lanen tot aan het niveau van het Sint-Katelijneplein. Het Brouckereplein, de Nieuwstraat met z'n winkels, het Begijnhofplein, de Lakenstraat en de Jacquainlaan horen hier dus ook bij, evenals de zone met de sociale woonblokken aan de Broekstraat.

• SINT-JOSSE-TEN-NOODE

Gekend om de handelszone van de Haachtsesteenweg met z'n Turkse cafés en restaurants. Een andere handelszone is deze van de Leuvensesteenweg, eveneens een drukke verkeersader. Sint-Joost is één van de dichtst bevolkte gemeentes van Brussel en helaas ook de armste. Er is een actief socio-cultureel verenigingsleven.

• NOORDWIJK

Deze volkswijk was in de jaren '60 het strijdtonel van het Manhattanproject en de bewoners. Na verscheidene afbraakoperaties en hectaren stadskankers, zijn er uiteindelijk de kantoren, vlakbij de drukke woonwijken die nog overblijven.

• VRIJHEIDSWIJK

Deze wijk (Koningstraat, Regentschapsstraat) is gelegen rond het Vrijheidsplein. In de zomerperiode vind je er overvolle terrassen; in het weekend zijn winkels veelal dicht. Het gaat om een verrassend kalme wijk, ondanks de nabijheid van de drukke assen van de kleine ring, de Leuvensesteenweg, de Wetstraat en de Koningstraat.

• HET NOORDEN VAN SINT-JOOST

Wij bevinden ons ten oosten van het Noordstation. Deze wijk omvat het Schaarbeekse deel van de Haachtsesteenweg, een groot deel van de Koninklijke Sint-Mariastraat, de Berenkooi maar eveneens de Brabantstraat, de Aarschotstraat enz.

NABURIGE WIJKEN /

OPROEP VOOR PROJECTEN... IDEEËN EN SAMENWERKING /

U BENT: EEN INDIVIDU, EEN COLLECTIEF, EEN VERENIGING, WIJKCOMITÉ, EEN SCHOOL... U BENT MINSTENS EEN DEEL VAN DEZE ZOMER IN BRUSSEL?
"PLEINOPENAIR" STELT U DEZE ZOMER EEN TERREIN TER BESCHIKKING (TUSSEN 9/8 EN 11/9).

Op slechts enkele minuten van de Grote Markt, aan de voet van de kantoorwijken tussen Madou en de Kongreskolom, net naast de Kruidtuin en de dichtbevolkte wijken in Sint-Joost en Schaarbeek. Het RAC bevindt zich op het kruispunt van verschillende wegen.

Ook al is het RAC omringd door woonwijken, het is geen plek die bewoners zich toe-eigenen. Het RAC wordt niet beschouwd als het hart van een wijk, integendeel. Het is een breuk tussen deze wijken. De herinrichting, zoals voorzien in de komende jaren na de privatisering, is een cruciaal element in de toekomst van heel Brussel.

Maar buiten de imposante financiertoren en de duizenden vierkanten meters burelen die men vanuit de Koningslaan, de Kruidtuinlaan en de Pachecolaan ziet, bevat het RAC ook:

- een publieke esplanade met een wijds zicht over Brussel
- tuinen die 24 uur op 24 toegankelijk zijn (iets wat zeldzaam is geworden in Brussel)
- arcaden en winkels (waarvan het overgrote deel nu leeg staat)
- meerdere polyvalente zalen, een drukkerij, enz...

Waarom niet experimenteren met de mogelijkheden van deze site, ondanks de gebreken?

Dat is wat "PleinOPENair" voorstelt.

PleinOPENair is een gratis toegankelijk festival, dat zich afspeelt in een ongebruikelijk kader, met een programma dat de locatie onder de aandacht brengt. De nadruk ligt op film, maar er is ook plaats voor andere disciplines zoals straattheater, muziek, installaties enz.

PleinOPENair is een feestelijk evenement met reflecties over de stad, een project dat elk jaar wil evolueren in functie van de stedelijke ontwikkelingen in Brussel.

Dit jaar stelt PleinOPENair "een reis rond het RAC in 35 dagen" voor, van 9 augustus tot 11 september. Het festival concentreert zich op het RAC en de programmatie speelt zich af op verschillende plaatsen binnen en buiten het gebouwencomplex, alsook in naburige wijken met gelijkaardige problematieken.

PleinOPENair wil meewerken met andere projecten en gelijkaardige initiatieven ondersteunen die zich op deze site richten en het publieke debat stimuleren. Kortom, projecten die aanzetten tot creativiteit en verbeelding in het concipiëren van openbare ruimtes.

Deze projecten dienen een link te hebben met de thematiek van pleinOPENair:

- Het Rijksadministratief Centrum: de gebruikers, de omwonenden, de omgeving en haar geschiedenis.
- Het RAC en de verbeelding van de Brusselaars ("wat kan je ermee doen?")
- het verband met sociale, stedenbouwkundige, architecturale, patrimoniale en mobiliteitsaspecten. Ruimer nog: de stedelijke, sociale en economische ontwikkelingen in Brussel.

Er zijn dus drie schaalniveau's mogelijk:

- de site van het rijksadministratief centrum
- de omliggende wijken
- de link met andere stedelijke problemen.

Als je wilt deelnemen aan dit initiatief en wanneer je een project hebt dat binnen dit kader past, stuur het op (één of twee pagina's volstaat) vóór 31 mei.

PleinOPENair zal de projecten technisch, logistiek of financieel ondersteunen, bijvoorbeeld voor promotie, het verkrijgen van de nodige toelatingen of verzekeringen en dergelijke meer...

- Stuur uw projectvoorstellen naar:

poa@lists.collectifs.net

Nova, Schildknaapstraat 65,
1000 Brussel

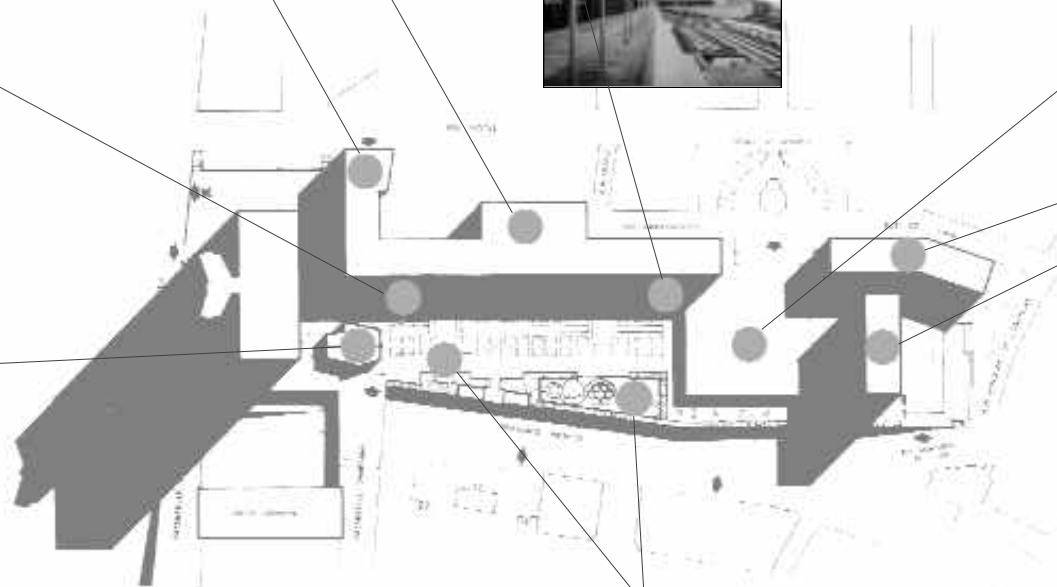
Unesco zaal, Decroly zaal ...

Arcadenwijk
(winkels, Rivolistraat)

Esplanade !

Polyvalente zaal (370 plaatsen)

Selor zaal
(Vesaliuswijk)

Passage 44
(Mediatheek)

Kongresstation
(station met buffet!)

De Pèchèretuin (fontein, speelplaats ...)

POTENTIËLE PLAATSEN
VOOR ACTIVITEITEN IN
HET CENTRUM /

PROJECTVOORSTELLEN IN HET CENTRUM /

20 IDEEËN VOOR ACTIVITEITEN, SAMENWERKING EN POTENTIËLE PLAATSEN VOOR JOUW PROJECT...

GEBRUIK MAKEN VAN DE PUBLIEKE RUIMTE

1. Behalve openlucht filmvoorstellingen en concerten zijn er voor de publieke ruimten van het Rijksadministratief Centrum nog heel wat andere activiteiten mogelijk. Bijvoorbeeld: een moestuin, een zonnig terras, rommelmarkt, barbecues, debatten, enz... Dat alles in openlucht, hartje Brussel en zonder het verkeer te belemmeren!

2. In de parken van het administratief centrum zijn een heleboel rustige hoekjes te vinden waar men activiteiten voor kleinere activiteiten kan bedenken: videovertoningen, ateliers of een zomers terrasje.

ANIMATIE VOOR KINDEREN, SPORTACTIVITEITEN, ENZ...

3. De wind waait hard in het rijksadministratief centrum! Waarom zouden we daar niet van profiteren door bijvoorbeeld een vliegerwedstrijd of een parcours voor zeilwagens te organiseren? Op de esplanade is ruimte zat om allerlei sportactiviteiten te organiseren: pingpong toernooien, petanque, skate-board, enz...

4. Tussen de fonteinen en hun zithoekjes of 'salons' ligt er een vergeten speeltuin die klaar staat voor gebruik.

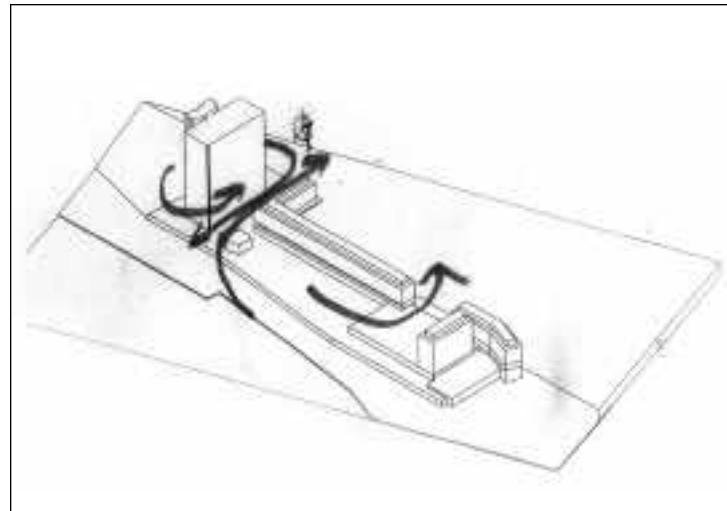
ARTISTIEKE INTERVENTIE, ONTWERPEN VAN AFFICHES, INSTALLATIES, ENZ...

5. Om de aandacht te trekken moeten alle ingangen van het complex een uitnodigende uitstraling krijgen. Artistieke en andere tussenkomsten aan de belangrijkste doorgangen en bij elke fysieke of mentale barrière kunnen hier aan bijdragen. Waarom geen extra trap installeren, een roetsjbaan of zelfs een klimmuur ter hoogte van de Pachecolaan?! Dankzij de wind zouden we wimpels, windwijzers of windmolens aan de voet van de financierstoren kunnen plaatsen. Ook zouden de gangen voor de voetgangers geschilderd kunnen worden.

6. Affiches of een muurkrant op de muren plakken in de aanloop van het evenement. Een creatieve manier om met teksten en tekeningen de ideeën, bedenkingen of de uitwerking van een project tonen, met het oog op een link tussen het Rijksadministratief Centrum en andere plaatsen in de stad.

7. Andere voorstellingen of installaties kunnen plekken opfleuren die dagelijks door duizenden pendelaars gebruikt worden.: Metrostation Kruidtuin, het treinstation Kongres, de Passage 44, de kruidtuin, enz...

GEBBRUIK ZOWEL DE KWALITEITEN ALS DE GEBREKEN VAN DE SITE /

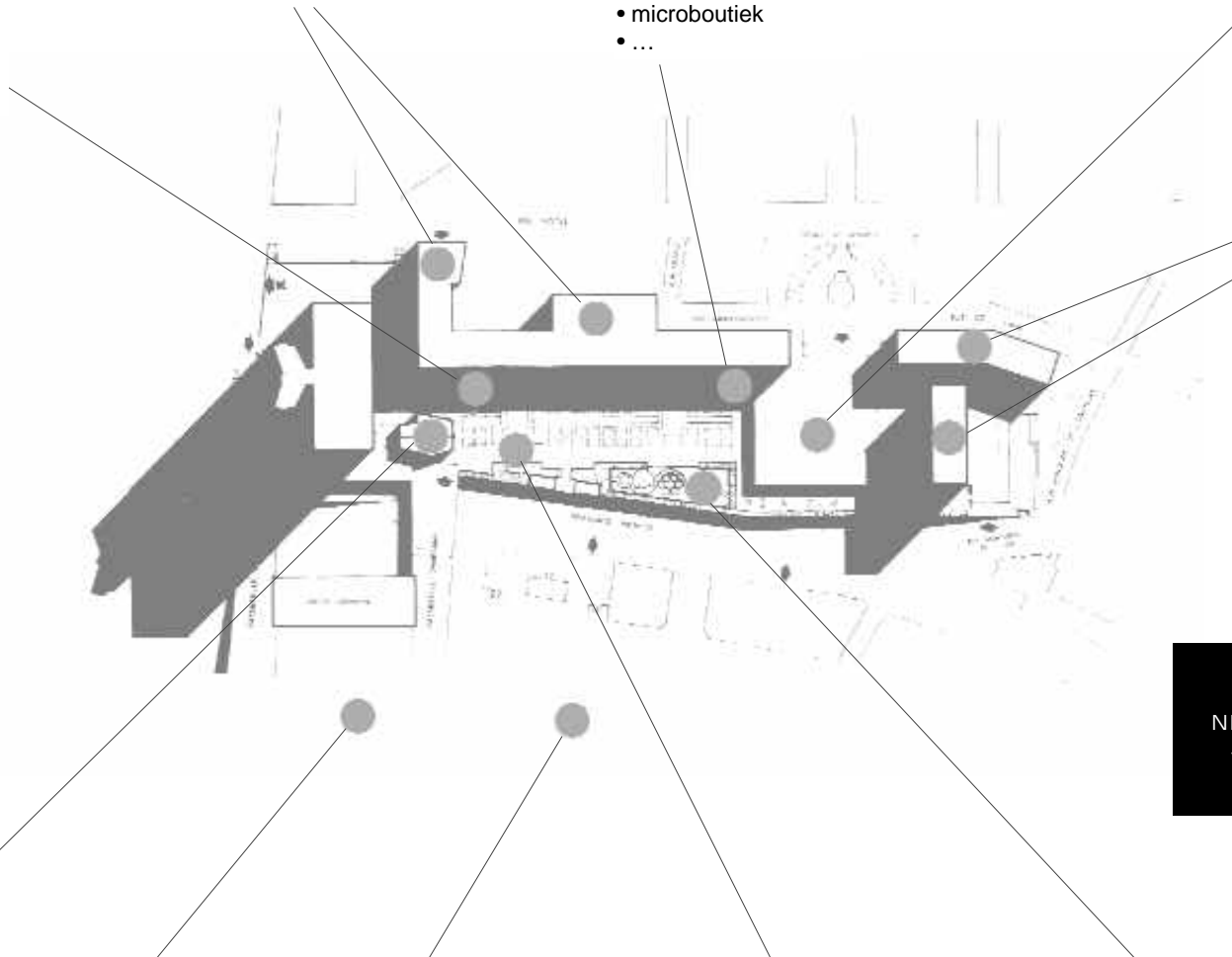

- restaurant
- expositieruimte
- videotheek
- radio-project
- video- en geluidsinstallatie
- workshops
- ...

- ontmoetingsruimten
- debatten
- ...

- gastentafels
- informatie
- bibliotheek
- microboutiek
- ...

- openlucht cinema
- concerten
- skateboard
- ping-pong toernooi
- installaties
- panorama!
- ...

- rondetafelgesprekken
- ...

EXPERIMENTEER MET
NIEUWE TOEPASSINGEN
VOOR HET COMPLEX /

- open screen
- concerten
- ronde tafels
- ...

- vidéotheek
- installaties
- ...

- video-projecties
- concerten
- installaties
- ...

- openlucht cinema
- concerten
- vliegerwedstrijd
- petanque toernooi
- ...

- speeltuin
- animatie voor kinderen
- ...

FILM & VIDEO

8. Speel je met het idee een korte film te maken over de thematiek van pleinOPENair? Dan kan je zeker terecht bij de twee collectieven "Plus Tôt te Laat" (in Sint-Joost) en "Vox" (Brussel) om dit project te helpen realiseren. Er zou zelfs een video workshop georganiseerd kunnen worden tijdens de activiteiten van pleinOPENair in het administratief centrum.

9. Heb je al ooit een film of video over deze thema's gemaakt? Stuur dan een VHS cassette vóór 15 juni. De video zou dan in een videotheek ter beschikking gesteld kunnen worden (er wordt een samenwerking met de mediatheek van passage 44 voorzien) ofwel tijdens de voorstellingen in de zaal of in openlucht.

10. Heb je al een kortfilm gemaakt in verband met de thematiek? In de polyvalente zaal wordt een 'open screen' georganiseerd waar alle films van maximaal 15 minuten (DV, VHS, Beta SP, 16mm of 35mm) worden vertoond. Stuur de film vóór 6 augustus in.

PRIKKEL DE
VERBEELDING
IN DE STAD /

INTERVIEWS, GELUIDSINSTALLATIES EN HET RADIO-PROJECT

11. De vereniging "Bruxelles nous appartient-Brussel behoort ons toe" (BNA-BBOT) zal een hele rits getuigenissen oogsten van buurtbewoners en bewoners van de omliggende wijken. Het gaat meer bepaald over de geschiedenis van de wijken, de mensen te bevragen over hun verbondenheid met de administratief centrum, de ambtenaren te ontmoeten die er dagelijks werken, soms al heel lang...

In dit perspectief, beelden we ons in ook iets te doen rond de "Bas-Fonds" de populaire wijk die bij het verwezenlijken van dit gebouwencomplex volledig verdwenen is, maar die nog wel voortleeft in het geheugen van door oorspronkelijke bewoners.

Deze opnames zullen deel uitmaken van een montage die op originele wijze verspreid zal worden. Door bijvoorbeeld luidsprekers in de bomen van de tuinen en d.m.v. koptelefoons in het restaurant.

12. Twintig jaar geleden werd de socio-culturele radio "Radio Panik" opgericht in Sint-Joost. Radio Panik gaat gedurende enkele dagen een publieke studio in het rijksadministratief centrum installeren. Van daaruit zullen live radio uitzendingen worden uitgezonden. De uitzendingen kunnen door andere frequenties overgenomen worden.

Het materiaal van deze uitzendingen zal gebruikt worden voor een radio-documentaire die het verhaal verteld van de geschiedenis en actuele situatie van dit deel van de stad. De documentaire zal in 2005 uitgezonden worden door Radio Panik, Radio Campus en Radio Air Libre.

RESTAURANT & LIEUX D'EXPOSITION

13. Aan de voet van de Financiertoren, oog in oog met de tuinen, ligt het restaurant van het rijksadministratief centrum. Hier verzorgt een VZW van het ministerie van volksgezondheid het hele jaar door elke werkdag om en bij de 3000 maaltijden. Volgens de klanten komen hier geregeld gepensioneerden hun collega's terug opzoeken. Het dagmenu is terug te vinden op de volgende website: <http://www.rac-restaurants-cae.fgov.be/menu1FR.html>.

Tijdens de week organiseren wij er elke middag activiteiten rond een evoluerende tentoonstelling (foto's, documenten, teksten, geluiden, video's...). Vertrekkende van een specifieke problematiek, namelijk de mogelijke ontmanteling van het rijksadministratief centrum, is het de bedoeling het speciale exemplarische karakter van het complex te bekijken en de maatschappelijke vragen die eruit voortvloeien.

Centraal thema van de expositie is de integratie van het gebouwencomplex in zijn omgeving alsook het interne functioneren van zo'n grootse en ingewikkelde structuur. Er zal worden getracht de hersenkronkels en de urbanistische keuzes te ontwarren die tot deze 'catastrofe' hebben geleid. Het zal niet beperkt blijven tot de grote projecten (de overdekking van de Zenne of de Noord-Zuid verbinding). Er zal een meer globaal historisch overzicht gegeven worden, waaronder ook de veranderingen van de "Bas-Fonds" en de wijk van Onze lieve vrouw ter Sneeuw. (vandaag de dag het Vrijheidsplein).

14. In de Rivolistraat en de arcades staat de meerderheid van de winkelruimtes leeg. Wij voorzien in één van deze ruimtes een informatiepunt en een bibliotheek. Andere etalages kunnen ingenomen worden om er installaties of exposities te organiseren.

Toegang tot het metrostation Kruidtuin en... "sculpturen" die de wind breken.

Koningstraat (Toegang van de Rivolistraat en arcade)

Kruispunt Koningstraat (monument van de Onbekende Soldaat)

Arcadewijk (winkels), Rivolistraat

Esplanade! (vlaggen)

Toegang vesaliuswijk & esplanadewijk (brandweerkazerne)

Carrefour Botanique

Kruidtuin

Trappen naar de tuinen (toegang treinstation)

INTERVENTIES OP
PUBLIEKE PLAATSEN /

NMBS station Kongres (Hall en buffet)

Parking

Voetgangersbrug naar passage 44 en Pachecolaan

Pécheretuinen (fonteinen, speeltuin, herstelling van de openbare verlichting)

ONTMOETINGEN, DEBATTEN,
ATELIERS, RONDETAfels...

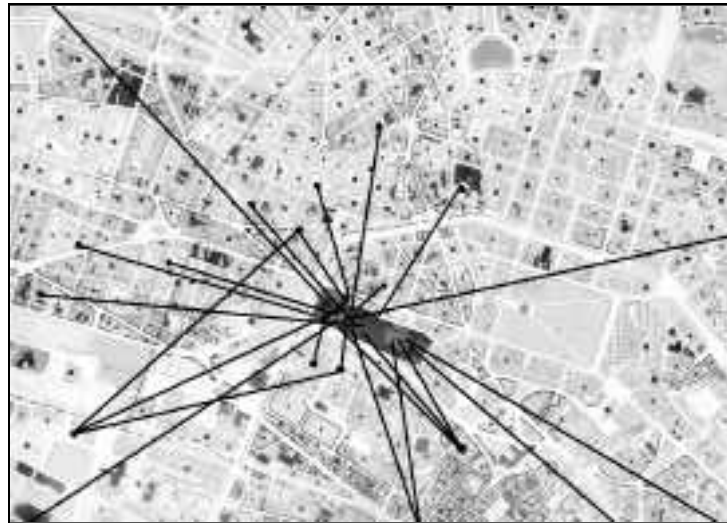
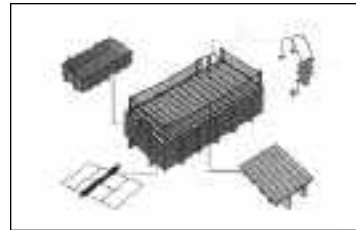
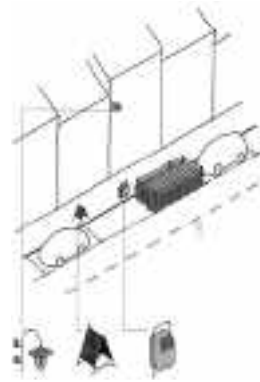
15. Om de verkenning van een site en zijn potenties aan te wakkeren stelt zich de vraag op welke schaal er gewerkt moet worden. Om daar antwoord op te geven moeten we het RAC in een breder kader plaatsen, die van Brussel en de "grote wijk" (Sint-Joost, Schaarbeek en Brussel stad) met al zijn rijkdom en complexiteit. Een rondetafelbijeenkomst zou de gelegenheid zijn om de fundamentele en collectieve behoeften te omschrijven die nodig zijn om de omgeving van het RAC een normale sociologische functie te geven.

LOKAAL -
GLOBAAL /

16. We willen ook de link leggen met andere actoren in het stedelijke weefsel.

Door middel van ateliers, conferenties, een expositie of een wandelroute willen we de stedenbouwkundige procedures analyseren die voor enkele belangrijke sites uitgewerkt zijn en waarbij zones geklasseerd werden als "zone van regionaal belang" of "hefboomzone". We willen daarbij naar gemeenschappelijke strategieën zoeken tussen buurtcomités en andere actiegroepen.

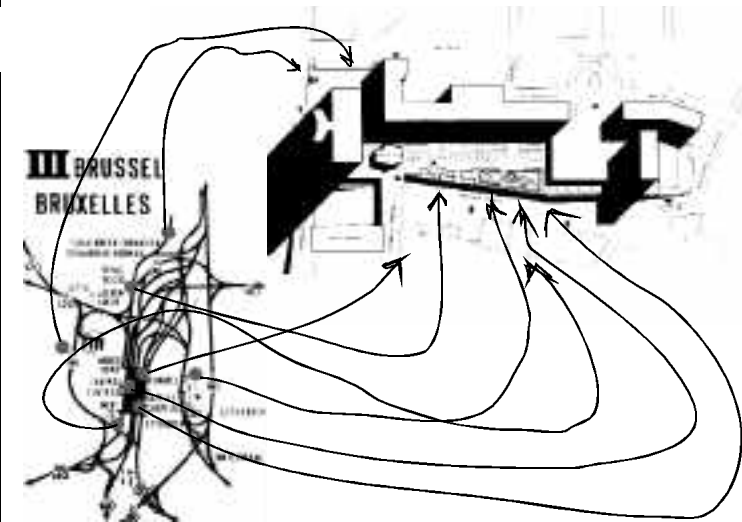

"VERPLAATSBARE TUIEN"

17. Een verplaatsbare tuin is een eenvoudige container, uitgerust met een houten vloer en te bereiken met een ladder. De randen zijn afgeboord met een tennisnet om te voorkomen dat je er afdondert. Deze zomer worden zes van dergelijke "tuinen" opgesteld in de omgeving van het RAC. Ze zullen langs voetpaden opgesteld worden, vrij toegankelijk voor passanten en buurtbewoners.

"WANDELROUTES EN GELEIDE
BEZOEKEN"

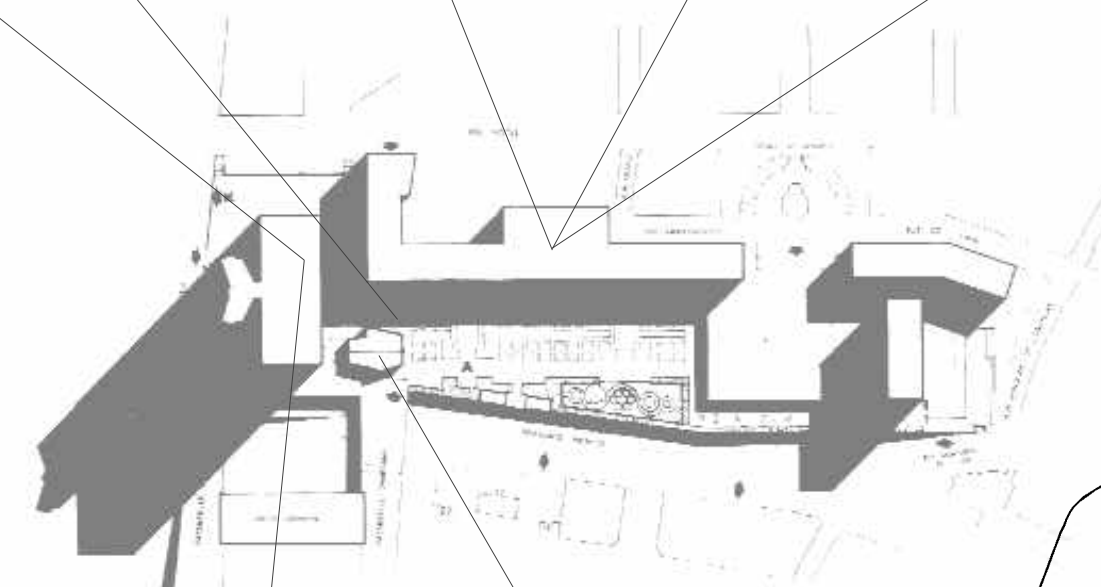
18. Vanaf de hangende tuinen van de architect René Pèchère zullen er wandelingen georganiseerd worden tussen de verschillende parken die de architect ontworpen heeft langs de Noord-Zuid verbinding: Kruidtuin, Kunstberg, Kathedraal, Sint-Goedele en Brigittines... Deze wandelingen zijn een gelegenheid om een site in een ruimere perimeter te plaatsen. Ook op deze plaatsen zijn er verschillende initiatieven te bedenken.

19. Dankzij geleide wandelingen in samenwerking met de regie der gebouwen zijn we in staat de meest mysterieuze hoeken van deze "stad in de stad" te ontdekken, de Vesaliuswijk, het grote langwerpige gebouw met ellenlange gangen en kantoren; "De watmanzaal", de centrale science-fiction-achtige controleruimte; de monumentale cafetaria; de 33 verdiepingen van de Financiertoren; de helikopterlandingsplaats; de polyvalente zaal en de zalen waar de examens voor ambtenaren worden afgenomen; de modernistische kapel met elektrisch orgel; de sportzaal; de onderaardse gangen die alle gebouwen met elkaar verbinden, de kelders en de "catacomben"...

20. Andere routes kunnen worden bedacht, eventueel met alternatieve transportmiddelen: te voet, met de fiets of ... met de bus. Men kan gebruik maken van de "Ecolabus". Deze bus rijdt op koolzaad en werd ingericht om voor diverse activiteiten te worden ingezet. Dit voertuig zal o.a. gebruikt worden voor de verbinding tussen de wijk van het RAC en andere "hefboomzones" in Brussel.

WANDELLEN IN HET
CENTRUM /

CONTACTS

City Mine(d)

43 Kartuizerstraat
1000 Brussel

Tel.: 02/779.59.00

Email: titanne@citymined.org
sandrine@citymined.org

Website: www.citymined.org

...

Cinema Nova

65 Schildknaapstraat
1000 Brussel

Tel. & fax: 02/511.24.77

Email: nova@nova-cinema.com

Website: www.nova-cinema.com

PleinOPENair

PleinOPENair ontstond op initiatief van Cinema Nova, en is sinds 1998 een coproductie met zvw City Mine(d).

Dit mobiele openlucht festival bezocht heel wat Brusselse locaties, potentiële publieke plaatsen, plekken-in-wor-ding, onbekende terreinen... steeds met een urbanistische en sociale invalshoek.

PleinOPENair bezocht onder meer:

- * de Havenwijk (Molenbeek),
- * De Veeartsenijschool (Anderlecht),
- * het Rijksadministratief Centrum (Brussel),
- * de Europawijk (Elsene),
- * het Gaucheretplein (Schaarbeek),
- * Prins Albert Kazerne (Brussel),
- * het Groentheater (Brussel),
- * Martinatoren (Sint-Joost),
- * Tour & Taxis (Molenbeek),
- * de esplanade van het Europees Parlement,
- * t Moeraske (Evere),
- * de Zuidwijk (Sint-Gillis),
- * enz

